دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەق - کەرکووک
بۆ تەمەنی ٩ تا ١٤ ساڵ
تشرینی دووەم ٢٠١١
١٧

# حاجیلە

گوڵی حاجیلەکانی دەشتی هەموون
نەکەی بیدەی بە نێرگیز جاڕی گەردوون

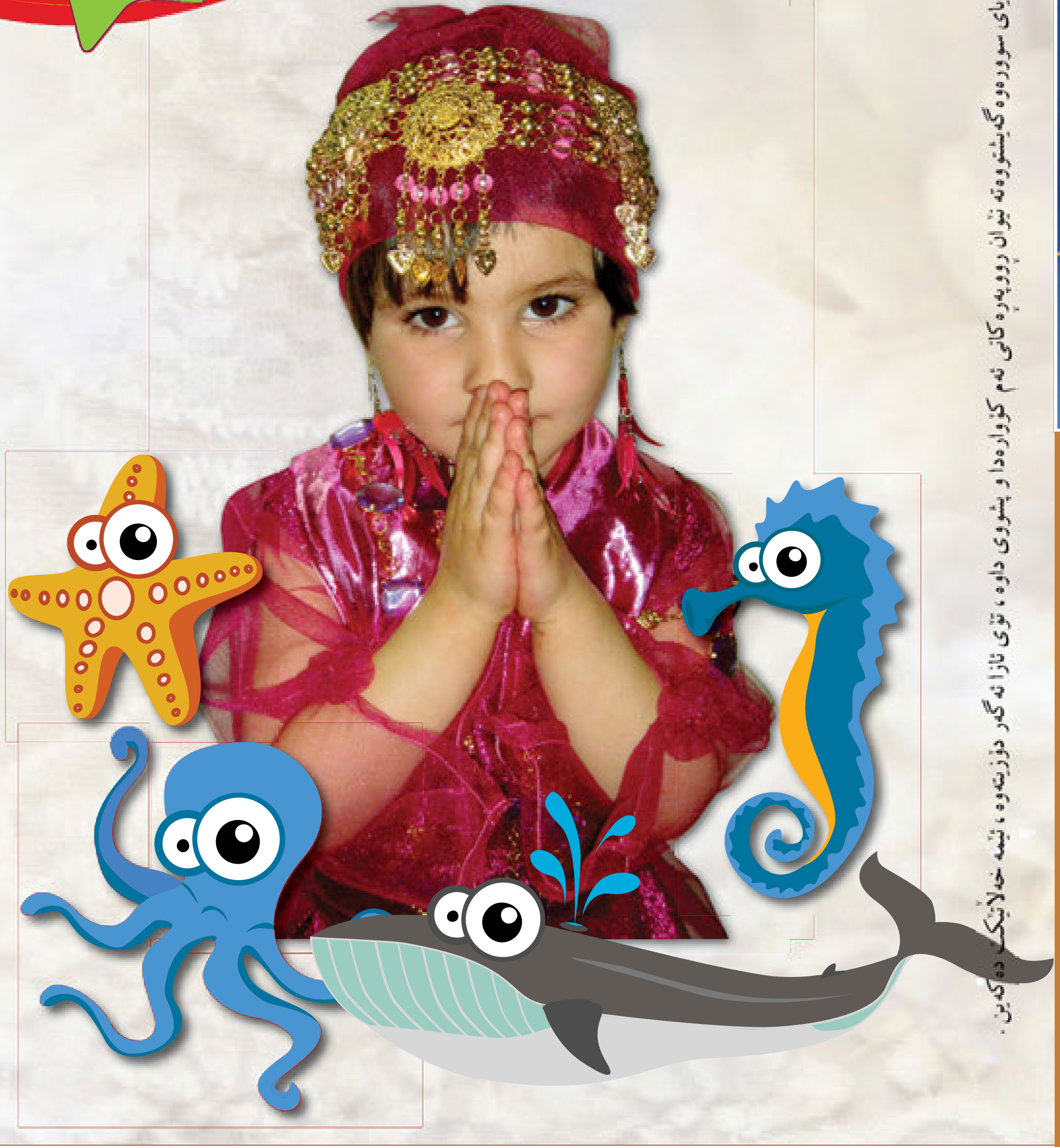

کیسەڵێک لە دەریای سوورەوە گەیشتووەتە نێوان ڕووپەڕەکانی ئەم گۆوارەدا و پشووی داوە ، تۆی ئازا ئەگەر دۆزیتەوە ، ئێمە خەڵاتێک دەکەین .

## بێچووی ئاژەڵان

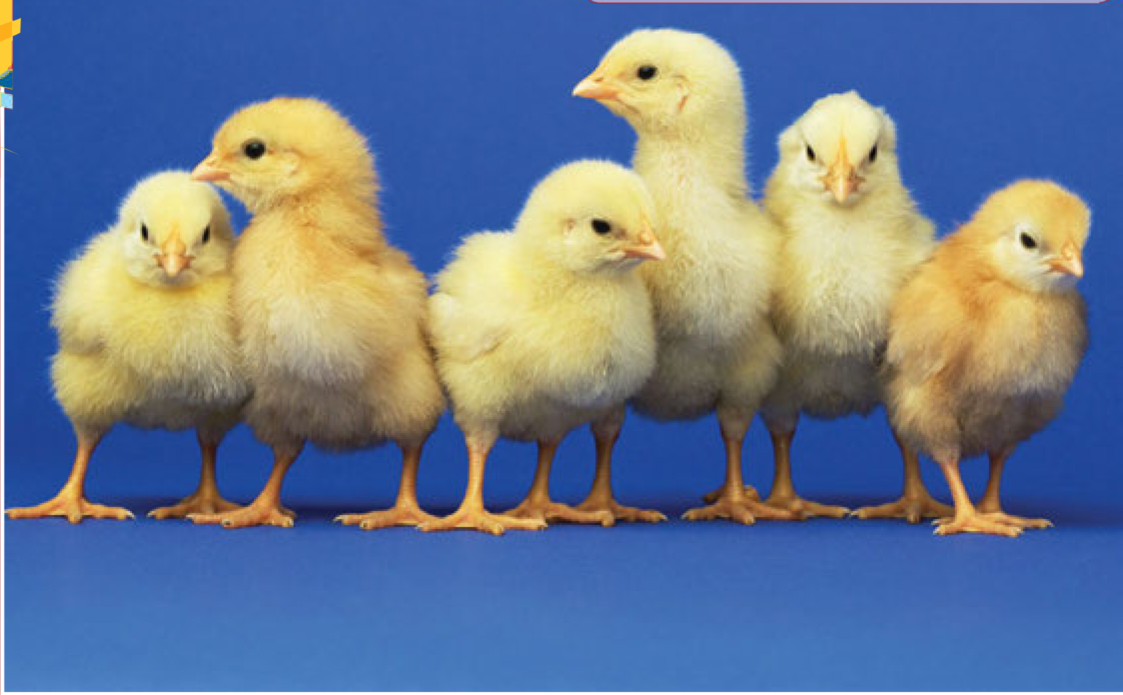

هەموو گیانم بە نەرمە پەڕێکی فشی زەرد داپۆشراوە، لە دوورەوە وا دەزانی تۆپێکی بچووکم غلۆر دەبمەوە.

دەندووکێکی تیژیشم هەیە بۆ خواردنی دانەوێڵە بەکاری دێنم.

دەزانن من بێچووی کێم؟

من جووجەڵەی مریشکم و، ئەو نینۆکانەی بە پەنجەی پێمانەوەیە بۆ هەڵکەندنی ئەرز بۆ دۆزینەوەی کرم و مێروو بەکاریان دێنین.

ئا: زەریف

# گوڵزاری حاجیله

## ژاڵە

زەینەب حەسەن - تەقتەق

ژاڵە ڕووەکێکی ژەهراوییە و نیشتمانەکەی لە دەوروبەری دەریای سپییەوە تا چین درێژەی هەیە. ڕووەکەکە بریتییە لە دەوەنێک کە بەرزییەکەی دەگاتە زیاتر لە دوو مەتر و نیو. گەڵاکانی سادەن و هەر سێ گەڵایەک بە دەوری گرێیەکی سەر لقەکەوەن و ڕەنگیان سەوزێکی تۆخە. گوڵەکەشی سپی یان پەمبەیی یان سوورە.

لەبەر هەتاو و شوێنی نیوەسێبەر دەڕوێ و حەزی لە ئاودانی زۆر نییە و پەینی پێویستە.

## دارچین

سەمیرە عەلی - خورماتوو

ئەو دارچینەی کە وەک بەهارات بەکار دێ، بریتییە لە توێکڵی دارێکی هەردەم سەوزی ناوچە گەرمییەکان، بەرزییەکەی لە نێوان ١٠ تا ٤٠ مەتر دەبێ.
نیشتمانی دارچین وڵاتی سریلانکایە و لە ناوچەکانی تری باشووری خۆرهەڵاتی ئاسیا و لە باشووری ئەمەریکا و هیندستانی خۆرئاوا دەڕوێ. گوڵێکی زەردی هەیە و بەرەکەی بچکۆلانەیە و شێوەی لە مێخەک دەکا.
دارچین بۆ چەندان مەبەستی پزیشکی بەکار دێ. بۆ نموونە: ڕێگرتن لە ڕشانەوە و کەمکردنەوەی ئازاری ماسوولکەکان و کەمکردنەوەی ڕێژەی شەکر لە خوێندا.

## سۆسن

ئەحمەد سەعید - کۆیە

گوڵی سۆسن ڕووەکێکە بە پیاز زیاد دەکا و تەمەنی درێژە، گوڵەکانی وەک پەلکەزێرینە ڕەنگاوڕەنگن، مۆر و سپین، بۆنێکی هێمنی هەیە. ئەم گوڵە دوای لێکردنەوە ماوەیەکی زۆر دەمێنێتەوە بۆیە دەشێ بخرێتە ناو چەپکە گوڵ و بە دیاری پێشکەش بکرێ.
سۆسن حەزی لە بەرهەتاوە و لە تەنکە سێبەریش دەڕوێ. دوو هەفتە جارێک پێویستی بە پەیینە و، تەنیا لە سەرەتای چاندنی پێویستی بە ئاودانی زۆر هەیە.



# هۆنراوە

## شووتی

عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی - سلیمانی

من خڕ و درێژکۆلەم
گەورە یاخود بچکۆلەم
کە پێی دەگەم شیرینم
میوەی وەرزی هاوینم
دەمپارێزێ توێکڵەکەم
تا بە جوانی پێ دەگەم
توێکڵی سەوز و ناوی سوور
دەمناسیتەوە لە دوور
پاکم دەکەن بە چەقۆ
قاشم دەکەن لەسەرخۆ
لەسەر قاپ لە ناو سینی
زۆر جوانم کە دەمبینی
ئەوسا دەورم لێ دەدەن
دەمخۆن و تامم دەکەن
ئێستا دەزانن من چیم
ها ها ها ها من شوتیم

## هاوکاری گیانلەبەران

ئەسمەدی نورزادە

مام بۆق نەخۆش کەوتبوو
خۆی لێ درێژ کردبوو
کیسەڵێک خۆی پێگەیان
گوتی چیە هاوڕێ گیان؟!
دیارە کە وا نەخۆشی
قیرەت نایە و بێ هۆشی
بۆقەی خستە سەر پشتی
بە پەلە نەک بە سستی
هێندەی بڵێی یەک و دوو
بۆ ماڵی مام قرژانگ چوو
ئەویش خێرا دەست و برد
بە یەک دەرزی چارەی کرد
پێمەکەنن منداڵان
ئەوانیش وەک ئێمە وان
کاتێک نەخۆش دەکەون
بۆ لای پزیشک دەچن

## مەتەڵ

عوسمان دەروێش شکور-کەرکووک

نۆ پیتە ناوی گیاندارە
سپی وەک بەرخ ڕەشە وەک کارە
لەناو ماڵ و بەرهەیوانە
دروستی دەکا هێلانە
مەلێکە دێ لە بەهارە
پایز کۆچ دەکا دووبارە
پیتی پێنج و شەشی وردی
ژمارەیەکە بەکوردی
پیتی هەشت و نۆ لەگەڵ سێ
یەکێکە کە هیچ نەبیستێ
پیتی سێ و شەش بنووسە تۆ
بەسەر ئەو جێیەدا برۆ
ناوی مەتەڵمان کام مەلە
دە هەڵبێنە بەپەلە

## فەرهەنگی حاجیلە

بێلان – کەرکووک

bite بایت

گاز، گازگرتن لە شـتێک مانای ئەوەیە کە بە ددانەکانت هەوڵ بدەی ئەو شتە ببڕی.

blade بلێید

بەو بەشـەی چەقۆ یان شمشێر دەگوترێ کە پان و تیژە و بۆ بڕین بەکار دێ.

blame بلەیم

گلەیی، ئەگەر وا بزانی کەسێک کارێکی خراپی کردووە، ئەوە گلەییی لێ دەکەی لەسەر ئەو کارە خراپە.

blanket بلانکت

بەتانی، ئەو پارچە ئەسـتوورەیە کە بەسەر پێخەفدا دەدرێ و بۆ خۆگەرمکردنەوە خۆمانی پێ دادەپۆشین.

blind بلایند

–بەواتەی کوێر دێ کە ئەو کەسەی نابینێ و لە هەستی بینین بێبەشە.

– بەو پۆشاکەش دەگوترێ کە بەسەر پەنجەرەدا دەدرێ بۆ ئەوەی داپۆشرێ (پەردە نییە).

block بلۆک

– بلـۆک بـە پارچەیەکی ئەسـتوور و ڕەقـی دار یان بەرد دەگوترێ، وەک ئەو بلۆکە چیمەنتۆیانەی بۆ دروستکردنی دیوار بەکاری دێنین.

–هەروەها بە گیرانیش دەگوترێ، بۆ نموونە کاتێ ڕێرەوێک دەگیرێ و هیچ شتێک ناتوانێ بە ناویا تێپەڕێ.

## ناوی کوڕانەی نوێ

شارا ئەحمەد – داقووق

پۆلو – سکل

تامان – چەپەر

دارڤان – داربر

دڵشا – دڵخۆش

دڵشێر – ئازا

رامیار – شوانی پەز

ستران – گۆرانی

شاباز – بازی سپی

شا – پادشا

مەلوول – خەمبار

## پایتەختی وڵاتان

شلێر محێدین – قەڵادزێ

| | |
|---|---|
| بانکۆک | تایلەند |
| برۆکسل | بەلجیکا |
| مانیلا | فلیپین |
| نایرۆبی | کینیا |
| نیامی | نێجیریا |
| هلسینکی | فنلاندە |
| هاڤانا | کووبا |
| لیما | پیرو |
| لاپاز | پۆلیڤیا |
| گیتۆ | ئیکوادۆر |





## ئەپۆکرات

زیاد ئەحمەد – هەولێر

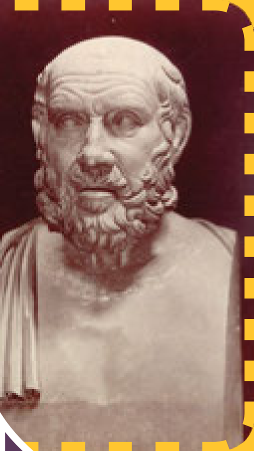

ئەپۆکرات باوکی پزیشک ساڵی ٤٦٠ی پێش زاین لە دوورگەی کوس لەدایک بووە و ٩٥ ساڵ ژیاوە. و مەزنترین پزیشکی سەردەمی خۆیەتی، کە توانیی کاریگەریی بیرۆکە کۆن و دواکەوتووەکان لەسەر زانستی پزیشکی لابەرێ، هەروەها خاوەنی بیرۆکەی ئەو سوێندە پیشەیییەیە کە پزیشکان لە کاتی بوونیان بە پزیشک دەیخۆن.

ئەم بلیمەتە توانیی کۆمەڵێ خەڵک لە خۆی کۆ بکاتەوە و زانستەکانی پزیشکیی فێربکات، دوای ئەوەی سوێندی دان و، داوای لێیان کرد ئەوانیش خەڵکی تر فێر بکەن و سوێندیان بدەن ئەو زانستە بەباشترین شێوە بۆ خزمەتی مرۆڤ بەکار بهێنن.

ئەپۆکرات لە ساڵی ٣٧٧ی پێش زاین دوای دامەزراندنی بنەواکانی زانستی پزیشکی مرد و وڵاتی یۆنان ساڵانە لە ١٩ی ئەیلوولدا بەبۆنەی ڕۆژی ئەپۆکراتەوە ئاهەنگ دەگێڕێ و ١٩ی ئەیلوولی ساڵی ٢٠٠٣یش بە ڕۆژی جیهانیی ئەپۆکرات دانرا.

## ئێرنست هیمینگوای

حەسیب کەریم – کەرکووک

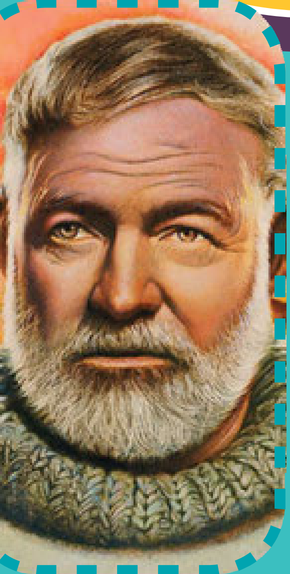

هیمینگوای لە ٢١ی تەمووزی ١٨٩٩ لە ویلایەتی ئیلینۆی لە ئەمەریکا لەدایک بووە، نووسەرێکی ئەمەریکاییە و بە گرینگترین ڕۆماننووس و چیرۆکنووسی ئەو وڵاتە دەژمێردرێ.

سەرەتا زۆر ڕەشبین بوو، بەڵام دواتر دەستی دایە پەسنی هێزی دەروونی و کارەکانی پێشانی دەدەن کە ئەم هێزە توانای ڕووبەڕووبوونەوەی هێزە سرووشتییەکانی هەیە. لە هەردوو شـەڕی جیهانیی یەکەم و دووەمدا بەشـدار بووە و ملوانکەی ئازایەتیی بەدەست هێناوە.

باوکی هیمینگوای پزیشک بووە و زۆر حەزی لە ڕاو و شکار بووە و دایکیشی ژنێکی ئاینپەروەر بووە بەڵام زۆر حەزی لە موزیک بووە. سەرەتای دەرکەوتنی هیمینگوای لە دنیای ئەدەب ساڵی ١٩٢٣ بوو کاتێ کۆمەڵە چیرۆکی «سێ چیرۆک و دە سروود»ی بڵاو کردەوە.

لـە کۆتاکانی ژیانیدا، هیمینگوای لە کووبـا دەژیا و چەند هەفتەیەک دوای ئەوەی ٦٢ ساڵی تەمەنی تەواو کرد، لە ڕۆژی ٢ی تەمووزی ١٩٦١ فیشەکێکی بە سەری خۆیەوە نـا. بەناوبانگترین کارەکانی بریتین لە: ماڵئاوایی لە چەک، زەنگ بۆ کێ لێدەدرێ، پیر و دەریا، پیاوکوژەکان، پیاوە بێژنەکان.

# شەڕی ڕاوچییان

ئا: تاتیانا – عەرەفە

ئۆخەی، ئاخری بوومە خاوەن دوورگەی خۆم!
مافی ڕاوەماسیشم هەیە!
ئالآی خۆشم دادەکوتم و دەبمە ئیمپراتۆری ئەم دوورگەیە
پیرۆزە مام کەریم
(دوورگەی مام کەریم)
هەر ئێستا خاوەنداریی دوورگەکە تۆمار دەکەم...
مام کەریم خۆت ماندوو مەکە...
بۆ، مەگەر هەر شتێک لە دوورگەی مام کەریم یاسایی نییە؟
ئەم دوورگەی مام کەریمە دوورگە نییە...
ئەی چییە؟ سندووقە قومێکە بەسەر ئاوەوە...
گوێم لێ نییە، ئەمە دوورگەیەکی جێگیر نییە...
خواحافیزی لە دوورگەکەت بکە...
ئای چەند پیاوێکی خراپە...
ئەوە دوورگەکەی مام کەریم تێک دەدەن...
دوورگەکەم لەناو چوو...

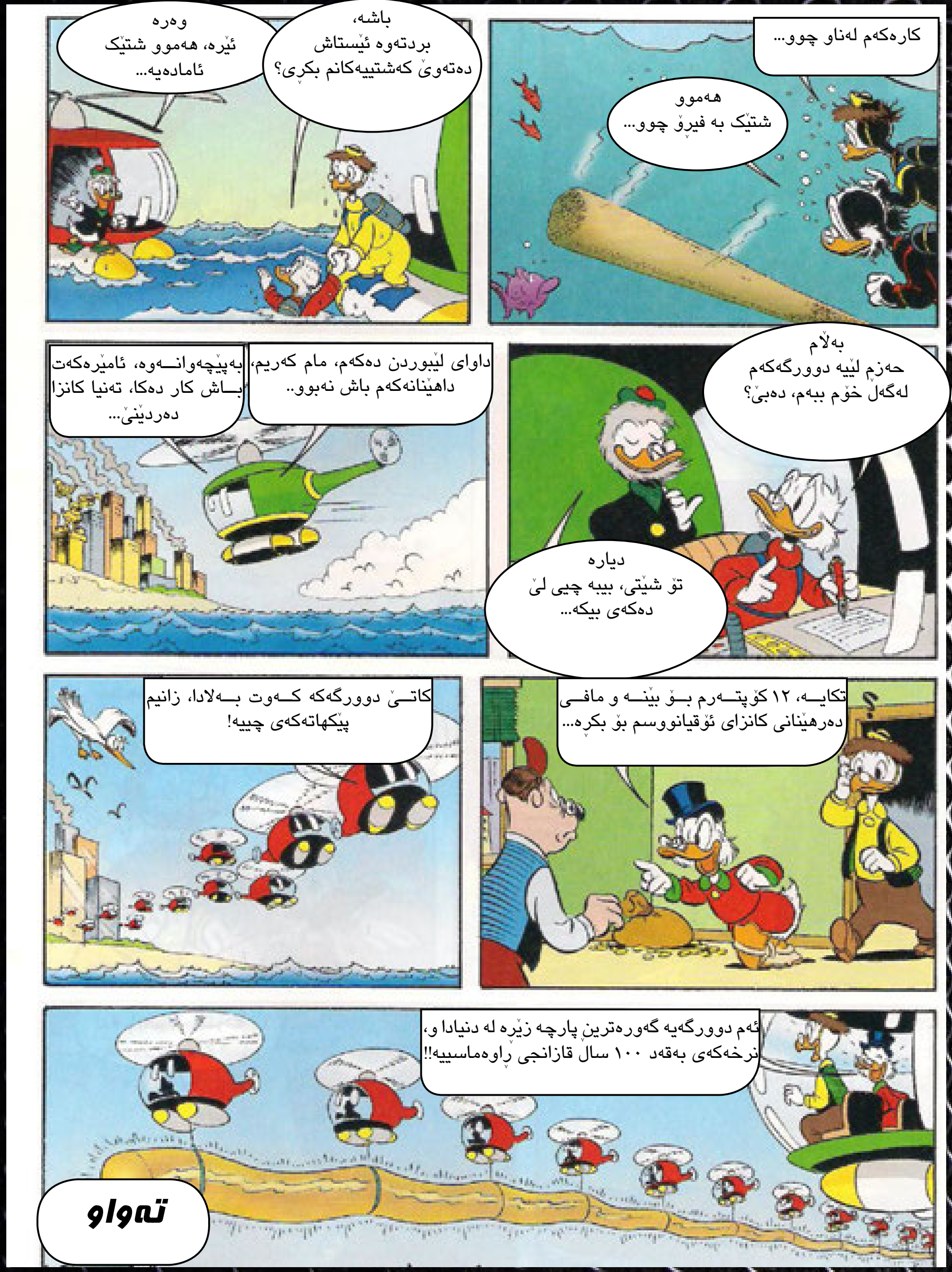
کارەکەم لەناو چوو...
هەموو شتێک بە فیڕۆ چوو...
باشە، بردتەوە ئێستاش دەتەوێ کەشتییەکانم بکڕی؟
وەرە ئێرە، هەموو شتێک ئامادەیە...
بەڵام حەزم لێیە دوورگەکەم لەگەڵ خۆم ببەم، دەبێ؟
دیارە تۆ شێتی، بیبە چیی لێ دەکەی بیکە...
داوای لێبووردن دەکەم، مام کەریم داهێنانەکەم باش نەبوو..
بەپێچەوانەوە، ئامێرەکەت باش کار دەکا، تەنیا کانزا دەردێنێ...
تکایە، ١٢ کۆپتەرم بۆ بێنە و مافی دەرهێنانی کانزای ئۆقیانووسم بۆ بکڕە...
کاتێ دوورگەکە کەوت بەلادا، زانیم پێکهاتەکەی چییە!
ئەم دوورگەیە گەورەترین پارچە زێڕە لە دونیادا و، نرخەکەی بەقەد ١٠٠ ساڵ قازانجی ڕاوەماسییە!!
تەواو

## هۆکارەکانی سستی و بێهێزی

ئازا شێرزاد – کەرکووک

زۆر هۆکار هەن کە دەبنە مایەی سستی و خاوبوونەوەی لەش و تەمبەڵی. بەشێ سەرەکیی ئەم هۆکارانە پەیوەندیی بە خۆراکەوە هەیە، نارێکیی وادەی نووســتن. خەوتن بۆ ماوەی زیاتر لە ٨ سەعات لە ڕۆژێکدا. نەکردنی وەرزش.
بۆیە بۆ ڕزگاربوون لە ســستی دەبێ ئــەم کارانە بکرێن: خواردنی بڕی زۆر لە ســەوزی و میوە. زۆر بەکارهێنانی ڕۆنی زەیتوون و خورما. خواردنەوەی ئاو. وەرزشکردن، بۆ نموونە ڕێکردن. دوورکەوتنەوە لە شەونخوونی.
هەروەهــا خواردن هەیە وزەی لەش زیاد دەکا و چالاکیی مرۆڤ زیاد دەکا وەک هەنگوین و خورما.
ئەگــەر بەمانەش چاک نەبوویتەوە پێویســتە ســەردانی پزیشک بکەی چونکە لەوانەیە کێشەی تەندروستیت هەبێ.

## بۆچی باروود لە کوژاندنەوەی ئاگردا بەکاردەهێنرێ؟

شارا ئاراس – هەولێر

چەنــد ڕێگەیەک بۆ کوژاندنەوەی ئاگــر بەکاردەهێنرێ، کە بەپێی جــۆر و توندیی ئاگرەکە دەگۆڕێ. بــۆ نموونە ئەگەر ئاگرەکە بچــووک بــوو، دەتوانرێت بــە بەکارهێنانی گازی دووەم ئۆکسیدی کاربۆن کپ بکرێتەوە، چونکە گازی دووەم ئۆکسیدی کاربۆن نە دەسووتێ و نە یارمەتیی سووتان دەدا.
ئەگەر ئاگرەکە گەورەتر بێت ئەوا بە ئاراستەکردنی تەوژمێکی تونــدی ئــاو دەکوژێنرێتــەوە، چونکە ئەو ئاوەی بەســەر ئاگرەکەدا دەکرێ بە کاریگەریی گەرمیی ئاگرەکە دەبێتە هەڵم و بەربەستێک لەنێوان ئاگرەکە و هەوادا دروست دەکات.
بــۆ زیادکردنــی کاریگەریــی ئاوەکــە، کەمێــک بــاروود تێکــەڵ ئاوەکە دەکرێــت، چونکە بەکاریگەریــی باروودەکە بەهەڵمبوونەکە خێراتر دەبێ و ڕێژەیەکی زیاتری هەڵمی ئاو بەرهەم دەهێنرێ. زووتر ئاگرەکە دەکوژێننەوە.



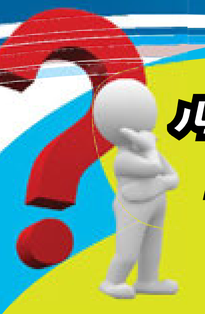

## لە ئێوە پرسیار لە ئێمە وەڵام

گوڵەباخ – کەرکووک

هاوڕێمان شــێرزاد شەریف، تەمەنی ١٧ ساڵانە، لە پۆلی پێنجەمی وێژەییە. گلەیی لــە هاوڕێکانی دەکا و دەڵــێ: هاوڕێکانم وێنــەی نەگونجاویان لــە مۆبایلەکانیان هەڵگرتــووە و زۆر جار لە نێوان خۆیاندا ئــەو وێنانــە ئاڵوگۆڕ دەکــەن. کاتێکیش دەچنە سەر ئینتەرنێت، دەچنە ناو سایدی وەهــاوە، کــە بە هیــچ جۆرێــک لەگەڵ دابونەریتی کۆمەڵی ئێمەدا ناگونجێ. چی بکەم باشە؟

«حاجیلە»:

بــە شــێرزادی هاوڕێمــان دەڵێین: تۆ و هاوڕێکانیشــت لە قۆناخێکی هەستیاری تەمەنتاندان. هیچ شتێک هێندەی وانەکان و ئامادەبوون لە پۆلەکانتان بە هاناتانەوە نایێن، بۆیە دەبێ وانەکان بخەنە پێشەنگی هەموو ئەرکەکانتان.
مۆبایل و کۆمپیوتەر و ئینتەرنێت بوونەتە بەشــێک لە ژیانی مرۆڤی ئەم سەردەمە، ئەگەر بە شــێوەیەکی گونجاو بەکاریان نەهێنیــن، لەجیاتیی ســوود، زەرەرمان پێدەگەیەنن و تووشــی سەرئێشــەمان دەکەن.
ئەمانــە هاوڕێتــن و ڕەنگــە ماوەیەکی زۆر بێت یەکتری بناســن، بۆیە پێویستە ئامۆژگارییــان بکەیــت، و هــەوڵ بدەی دووریان بخەیتەوە لەم شتانە.
ئەگەر بە گوێتیان نەکرد، وا باشە خۆتیان لێ دووربخەیتەوە.

## چۆن قاوە بوو بە خواردنەوەیەکی ناسراو

دەگێڕنەوە شوانێک هەستی بەوە کرد کە مەڕەکانی لە ناکاو چالاکییەکی نائاساییان پێشان دا، ئەویش دوای ئەوەی بەری دارێکیان خوارد.
بۆیە کاکەی شوان بڕیاری دا خۆیشی لە بەری ئەو ڕووەکە بخوا و بۆی دەرکەوت کە، چالاکی و وزەی زیاد بوون.
ئەمە هۆکاری دۆزینەوەی دەوەنی قاوە بوو و ئیتر خەڵک وردەوردە فێر بوون وەک جۆرە خواردنەوەیەک قاوە بەکار بهێنن.
دەڵێنیش سۆفییەک کاتی خۆی بەلای دەوەنێکدا تێپەڕی و دیی بەرێکی زۆری پێوەیە و کەسیش لێی ناکاتەوە. بۆیە هەندێک لە بەری ئەو ڕووەکەی خوارد و، دوای خواردنەکەی هەستی بە هێز و وزەیەکی زۆر کرد و بۆی دەرکەوت خواردنی ئەو بەرە هاوکارە بۆ شەونخوونی و خواپەرستیی زیاتر، بۆیە دەستی بە بەکارهێنانی کرد وەک خۆراک و وەک خواردنەوەش و ئامۆژگاریی موریدەکانیشی کرد بەکاری بهێنن و لە حیجاز و یەمەن و میسر بڵاویان کردەوە.

نەوزاد مەحموود – عەرەفە

## پیسکەرەکانی ژینگە

پاک عەزیز – سلێمانی

ئەم ژینگەیەی ئێمەی تێدا دەژیین بە چەندان هۆکار پیس دەبێ و ئەو پیسبوونە هەڕەشەیە بۆ داهاتووی مرۆڤ لەسەر زەوی. پیسکەرەکانی ژینگەش بە گشتی دەبنە دوو بەشەوە:
پیسکەری سروشتی، کە بریتین لە پێکهاتەکانی ژینگە خۆی، وەک مێروو و میکرۆبی زیانبەخش و ئاژەڵ و ڕووەکی زەهراوی و، با و بوومەلەرزە و دۆخەکانی کەش.
پیسکەری داهێنراو، کە جۆری دووەمی پیسکەرەکانە و، لە داهێنانی مرۆڤ و تێکنۆلۆجیان. هەروەها ئەو پیسکەرانەن کە بە هۆی پیشەسازییەوە دێنە کایەوە بەتایبەتی پیشەسازیی گەورەی وەک کارگە زەبەلاحەکان و هۆکارەکانی گواستنەوە و دووکەڵ و گازە زیانبەخشەکان و ژاوەژاو.

## یەکەمین کتێبخانەی گەڕۆک

لە ٩ی حوزەیرانی ١٩٣١ بۆ یەکەمین جار کتێبخانەیەکی گەڕۆک لە پاریس نمایش کرا. کتێبخانەکە بریتی بوو لە ئۆتومبێلێکی فەرەنسایی کە توانای بارکردنی ٢٥٠٠ کتێبی هەبوو.
دیوی دەرەوەی ئۆتومبێلەکە خانەخانە کرابوو و کتێبەکانی لەسەر دادەنرا بۆئەوەی خوێنەران بیانبینن و سەربەست بن لە هەڵبژاردن و خوێندنەوەیان.
کتێبەکان بۆ فرۆشتن نەبوو، تەنیا بۆ خواستن و خوێندنەوە بوون. ناوەوەی ئۆتومبێلەکەش هەندێک کتێبی یەدەکی تێدا پارێزرابوو، هەر کاتێک خوازەرێک داوای بکردنایە، دەیانهێنایە دەرەوە.

سیروان سەمیر – ڕەحیماوە

## بۆچی پۆلەکانی قاز لە شێوەی ٧دا دەفڕن؟

وران سەمیر – سەید سادق

کاتێک قازەکان بیانەوێ لە شوێنێکەوە بچنە شوێنێکی تر، بە پۆلێکی شێوە ٧ و بە خێرایی نزیکەی ٧ کیلۆمەتر و نیو لە سەعاتێکدا دەفڕن.
فڕۆکەوانەکانیش لە قازەوە فێری ئەم شـــێوە فڕینە بوون بۆئەوەی هەموو فڕۆکەوانەکانی پشـــتەوە ئەوانەی پێش خۆیان ببینن و هەمووشـــیان رابــەری پۆلەکە ببینن، کە شارەزاترینیان بۆ ڕابەرایەتیی پۆلەکە هەڵدەبژێرن.
زانایـــان ڕوونیانکردووەتـــەوە، کە بۆ هەمان مەبەســـت قازەکان بەم شێوەیە دەفڕن و قازێکی نێرەی شارەزاش ڕابەرایەتییان دەکات، و شەو بێ یان ڕۆژ ڕێگە ون ناکات و دەیانگەیەنێتە شوێنی مەبەست.

## بۆچی خوێنی مێروو بێ ڕەنگە؟

مەزن عەلی – هەڵەبجە

بـە پێچەوانەی خوێنـــی مرۆڤ و شـــیردەرەکان، خوێنی مێروو بێ ڕەنگە. چونکـە خوێنیان خڕۆکەی سووریان تێدا نییە.
هەروەها زۆربەی جۆرەکانی مێروو دایکی خۆیان نابینن، چونکە دایکەکان لە وەرزی پایزدا هێلکە و گەرا دادەنێن و دەمـــرن. لە وەرزی بەهاردا هێلکەکان دەترووکێـــن و مێـــرووی بچووکیان لێ دەردەچـــێ. ئەم مێـــرووە بچووکانە هەر لـە یەکەمین ڕۆژەوە پشـــت بـــە خۆیان دەبەستن و کەس سەرپەرشتییان ناکا

## بۆچوونی مرۆڤ لەبارەی کوندەپەپووەوە

کەژاڵ محەمەد – کەرکووک

زۆربەی گەلانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاســـت کوندەپەپوو بە نیشانەی نەگبەتی و لێقەومان دەزانن و بینینی کوندەپەپوو یان بیســـتنی دەنگی وایان لێ دەکا هەست بە ڕەشبینی بکەن و ترسی لێقەومانیان لا پەیدا ببێ.
خێڵەکانی ئەفریقیا پێیان وایە هەر کەسێ کوندەپەپوو ببینێ یان گوێی لە دەنگی ببێ ئەوە ئەو کەسە یان دەمرێ یان تووشی نەخۆشییەکی سەخت دەبێ.
هەروەها کوندەپەپوو لای خێڵەکانی ئەمەریکا، کە بە هیندییە ســـوورەکان ناسـراون، نیشانەیە بۆ خراپەکاری و جادووگەری.
لای ڕۆمانە کۆنەکانیش، کوندەپەپوو نیشانەی مەرگ بوو.
بە پێچەوانەی گشت ئەمانەشـــەوە، میللەتانی ئەورووپا کوندەپەپوو بە نیشانەی دانایی دادەنرێ.

## چۆن لە بۆنی ناخۆشی زار دوور دەبیت؟

میران جەمال – کانی شەیتان

بۆنی ناخۆشی دەم لە سۆنگەی ئالوودە بوونی زارەوە بەو بەکتریایانە ئەو بۆنە ناخۆشە دروست دەکەن یان گەدە یان هەوکردنی ڕیخۆڵە . هەروەها بەخێراییش نانخواردن هۆکارێکی ترە بۆ بۆنی ناخۆشی دەم، ئەمەش هەر زیانی جەستەیی نییە بگرە لە ڕووی دەروونی و کۆمەڵایەتیشەوە گرفتت بۆ دروست دەکا .جا بۆ ئەوەی هەمیشە زارت پاک و خاوێن بێت پێویستە:

- لە شەو و ڕۆژێکدا دوو جار یان سێ جار دان بە فڵچە و هەویری دانت بشۆ.
- هەرجارە دانت دەشۆی زمانت خاوێن بکەرەوە.
- هەوڵدە و ئەگەر کرا بۆنی خۆشی دەم بەکار بێنە.

## کەی ئەمەریکا ناوی دۆلاری لە دراوەکەی نا؟

شەهێن شاهین – سەید سادق

ئەنجوومەنی پیرانی ئەمەریکا لە ٢ی نیسانی ساڵی ١٧٩٢دراوی وڵاتەکەی خۆیانیان ناو نا دۆلار، کە بەرانبەر ٢٤،٧٥ گرام زێڕ و ٣٧١،٢٥ گرام زیو بوو. لە مامەڵەکانی بازاڕدا تاکو ساڵی ١٨٧٣ بەم شێوەیە مایەوە، بەڵام دوای ئەو ساڵە بەراوردکردنەکە تەنیا لەگەڵ زێڕدا دەکرا.
زۆر وڵاتی تر هەن کە دراوەکەیان دۆلارە و بە دۆلاری ئەو وڵاتە دەناسرێ. نرخەکەشی جیاوازە بە بەراورد لەگەڵ دۆلاری ئەمەریکایی.

# هاوڕێیانی حاجیلە

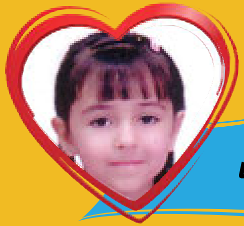
ترێ کەمال

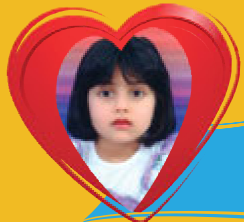
لانیا ئاوات

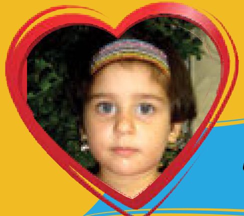
مەلەک ڕەسوڵ

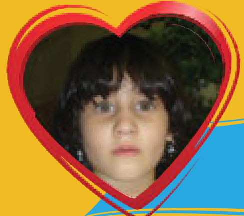
نادیە ڕەسوڵ

## مافەکانتان ٣

**ناز نەبەز – کەرکووک**

کۆمەڵەی گشـــتیی نەتەوە یەکگرتووەکان لە ٢٠ی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٥٩دا ڕێککەوتننامەی مافەکانی منداڵانی بڵاوکردەوە و زۆربەی وڵاتانی دنیا دانیان بە ناوەرۆکی بڕگە و مادەکانیدا ناوە و عێراق یەکێکە لەو وڵاتانە.

«حاجیلە» بۆ ئاشـــناکردنی ئێوەی ئازیز بـــە ناوەرۆکی ئەم ڕێککەوتننامەیە، لـــە هەر ژمارەیەکدا ٣ مـــادەی ئەم ڕێککەوتننامەیەتان بـــۆ بڵاودەکاتەوە. تا بە ئاگا بن لە پێشـــێلکردنی مافەکانتان لە سنووری خێزان و کۆمەڵگە و دەوڵەتدا.

**مادەی ٧ :**

منداڵ دوای لەدایکبوون دەبێ ناوی لێبنرێ و بۆ وەرگرتنی ڕەگەزنامە، تۆمار بکرێ.

**مادەی ٨ :**

ئەرکی ســـەر شـــانی دەوڵەتە ڕێز لە منداڵ بگرێ و پارێزگاریی ناو و ناســـنامە و پێوەندییەکانی ناو خێزانی منداڵ بکات. ئەگەر منداڵ لەبەر هەر هۆیەک بێت، بێبەش کرابێ لە ناســـنامە، پێویســـتە دەوڵەت هاوکاریی بکات هەتا ناسنامەکەی دەست دەکەوێتەوە.

**مادەی ٩ :**

پێویســـتە دەوڵەت مافـــی ژیانی منداڵ لە ناو خێزاندا زامن بکا و بە هیچ شـــێوەیەک نابێ منداڵ لە دایک و باوکی جودابکرێتەوە، مەگەر بە یاســـایەک جودای بکاتـــەوە و ئەو جوداکردنەوەیەش لە بەرژەوەندیی منداڵەکەدا بێ.

## چەند ڕێنماییەک بۆ ئەوانەی زۆر لەسەر کۆمپیوتەر دەمێننەوە

**ڕێژوان شانۆ – بەکرەجۆ**

– پێویستە هەر ٢٠ خولەک جارێک، چاوت لەسەر سکرینی کۆمپیوتەرەکەت دوور بخەیتەوە و چاو لەو شـــتانە بکەی کە ٢٠ پێ لێتەوە دوورن، بۆ ئەوەی ئارامییەک بە چاوەکانت ببەخشیت.

٢– هـــەر ٢٠ خولەک ٢٠ کەڕەت بڕژۆڵەکانت بخەرە ســـەر یەک و بکەرەوە بۆ ئەوەی چاوت بەتەڕی بمێنێتەوە.

٣– هەر بیســـت خولەک دانیشـــتن هەڵسە و ٢٠ هەنگاو بە پێ بڕۆ و دواتر بگەڕێوە سەر کۆمپیوتەرەکەت، ئەمەش بۆ یارمەتیدانی سووڕاندنەوەی خوێنە لە هەموو بەشەکانی جەستەتدا.

## وایەرلێس

**کۆمپیوتەر**

**ماردین – سلێمانی**

وایەرلێـــس ، شـــێوەیەکی نوێی گواســـتنەوەی زانیارییە ، کـــە زۆربەی ئامێر و کەرستەکانی ژیانی گرتۆتەوە ، ئامێری وایرلێس شەپۆلی کارۆموگناتیسی بەکار دەهێنێت بۆ گواستنەوەی زانیارییەکان بۆ دەوروبەری خۆی ، ئەم شێوازەش لە ئینتەرنێت و بلوتوس و مۆبایل و کۆنترۆڵی ئامێرە کارەباییەکان بەکاردێن .

# بۆ پێکەنین

# پێبکەنە تا جوانتر بیت

**دڵگەش دلێر – کەرکووک**

مامۆستایەک لە قوتابیەکی پرسی: باوکت تەمەنی چەندە؟ قوتابی لە وەڵامدا گوتی: وەڵڵاهی نازانم بەس دەمێکە لەگەڵمانە.

باوک بە کوڕەکەی دەڵێت: ناوی سێ ئاژەڵم بۆ بێنەوە شیردەر بێت؟ کوڕەکەی لە وەڵامدا دەڵێت: سێ مانگا.

یاد کەمال – چوارچرا

دایک هاواری کردە سەر کوڕەکەی: بۆچی دواکەوتیت؟ پێم نەگوتی زوو بگەڕێوە لای میوە فرۆشەکە؟ کوڕەکەی لە وەڵامدا گوتی: بەڵێ وایکە.. بەس نەتوت بەپەلە بڕۆ.

## خەنینەوە

ڕۆژێک باوکێک بە کوڕەکەی دەڵێت کە چووی بۆ بازار مەعامەلە بکە کوڕەکەی دەڵێت باش، ڕۆژێک کوڕەکە دەچێت بۆ بازار دەڕواتە دوکانێکی جل و بەرگ، دەڵێت ئەو کراسە بەچەندە، خاوەن دوکانەکە دەڵێ بیست هەزار دەڵێت بە پانزە هەزار نایێت دەڵێ با، دەڵێ ئەی بە دە هەزار نابێ دەڵێ برۆ دەرەوە با دوو بۆکست لێ نەدەم کوڕەکە دەڵێ ئەی یەک بۆکس نابێ.

## توانجێکی جوان بۆ ئەم وێنەیە بدۆزەوە

بەهرۆز سەلام – سلێمانی





# دەبم بە مامۆستا

**دیمانە: هیوای مەل – کەرکووک**

ناوم (بڕوا حەسەن)ـە، خەڵکی شاری کەرکووکم و پۆلی یەکی ناوەندیم.

ئارەزووی من وەرزشە، کە زۆر حەزی لێ دەکەم، بەتایبەتی یاریی تۆپی پێ و، هاندەری یانەی بەرشەلۆنەم.

جاروبار کتێبی دەرەوەی پرۆگرامی قوتابخانە دەخوێنمەوە و گۆوارەکانی منداڵان ناخوێنمەوە لەبەرئەوەی گەڕەکی ئێمە کتێبفرۆشی لێ نییە تا ئەو گۆوارانەی لێ بکڕم.

لە داهاتوودا حەزم لێیە ببم بە مامۆستا بۆ ئەوەی بەشداری بکەم لە فێرکردن و پەروەردەکردنی منداڵانی شارە خۆشەویستەکەمان.

# [illegible]

**دیمانە:شاکار ڕەسوول – کەرکووک**

هاوڕێمان پێویست فازڵ ئەمین منداڵێکی ئێسک سووک و پاک و خاوێنە. بە حاجیلەی گوت :

– تەمەنم ٥ ساڵە، ساڵێکی تر دەست بە خوێندن دەکەم.

ئێستا لە باخچەی ساوایانی پەپوولەم. چونکە زیرەک و گوێڕایەڵ و پاک و خاوێنم و ئامۆژگارییەکانی مامۆستایانیشم بە گرینگ دەزانم.

لە باخچە نووسینی پیتەکانی کوردی و ئینگلیزی فێربووم ،هەروەها سروود و گۆرانی وەرزشیش. یاریکردن لە باخچەی ساوایان لە کۆڵان خۆشترە، چونکە منداڵی زۆری تێدایە و پاک وخاوێنیشە، مامۆستایانیش سەرپەرشتیمان دەکەن و چیرۆکی خۆش خۆشمان بۆ دەگێڕنەوە.

# نهێنییەکانی گەردوون لە چاخە بەراییەکاندا (بەشی پێنجەم)

گزنگ –کەرکووک

مرۆڤی چاخە بەراییەکانی مێژوو، بە تایبەتیش بابلی و یۆنانییەکان زۆر سەرنجی دیاردە سروشتییەکانی ئاسمانی دەوروبەری خۆیان داوە و بە پێشەنگی گەلان دەژمێردرێن لە پۆلین کردنی ئەستێرەکان و یەکەمین کەس بوونە بە ئەستێرە گەڕۆکەکانیان گوتووە، هەسارەکان. دانیشتووانی کۆنی وڵاتی میسریش وای بۆ دەچوون کە ڕووداوەکانی گەردوون بوونەتە سەرچاوەی ئیلهامی دروست کردنی ئەهرامەکان.

لە ڕاستیشدا ئەم گەلانە هیچیان لە بارەی گەردوون نەدەزانی و زۆر بیردۆزیان لەسەر بنەمای زانیاریی هەڵە دارشتووە و زانیانی دوای خۆیان ڕاستیان کردوونەتەوە.

لە چاخە بەراییەکاندا دیاردە سرووشتییەکانی ئاسمان و دەرکەوتنی کلکدار و نەیزەکەکان سەرچاوەی ترس و تۆقینی خەڵکەکە بوون و لە هەر دەرکەوتنێکدا لێکدانەوەیەکی تایبەتیان بۆ دەکرد. دەرکەوتنی کلکدارەکان هێمایەک بوو بۆ ڕوودانی کارەساتێکی گەورە و پێشهاتێکی خراپ.

بریسکانەوەی نەیزەکەکان لە ئاسمان بەوە لێکدەدرایەوە کە نیشانەیەکە بۆ مردنی کەسێکی ناودار. هەندێکیش پێیان وابوو ئەم بریسکانەوانە تووڕە بوونی خواوەندەکانن.

بەهرە جەبار - سلێمانی

# واڵت دیزنی

واڵتەر ئیلیاس ( ١٩٠١ - ١٩٦٦ ) خاوەنی کۆمپانیای دیزنی ، تاکە کەسێکە کە بە سەدان ملیۆن هاوڕێی منداڵی هەبێت .

ئەم هاوڕێتیەش لە ڕێگای فیلمە کارتۆنییەکانیەوە دروستبوبوو ، میکی مشک و دۆناڵدی قاز دوو کاراکتەری هەرە بە ناوبانگی واڵت دیزنین .

کۆمپانیای واڵت دیزنی تا ئێستا ٢٢ خەڵاتی ئۆسکاری بە دەستهێناوە و بۆ ٣٧ جاریش بۆ هەمان خەڵات پاڵێوراوە .

واڵتەر ئیلیاس ٣ جار خەڵاتی ئۆسکاری ڕێزلێنانی وەرگرتووە .

لە ١٩٥٥ واڵتەر ئیلیاس جیهانێکی بێ وێنەی بۆ مناڵان درووستکرد لە سەر سەددان دۆنم زەوی ، ناوی نا ( دیزنی لاند ) کە ساڵانە سەددان ملیۆن کەس سەردانی دەکەن و لە دەیان وڵاتی تریش هاوشێوەی هەیە .

## تاقیگەی حاجیلە

۸

ناز کەریم - کەرکووک

**هەنگاوی یەکەم** : دەزوویەک بێنە کە هێندەی درێژیی باڵێکت بـێ. چنگاڵێـک ئامادەکە و لە ناوەراسـتی دەزووەکەی دانێ، ئینجا چەند جارێک دەزووەکەی لێ بپێچە. هەردوو سـەری دەزووەکەش لە پەنجەکانت بئاڵێنە.

**هەنگـاوی دووەم** : بـە هێواشـی چنگاڵەکە شـۆرکەوە سـەر مێزەکەی بەرانبەرت، هەتا بەر مێزەکە دەکەوێ. گوێت لە زرینگانەوەیەکی نزم دەبێ.

**هەنگـاوی سـێیەم** : هەردوو پەنجەت بخەرە سـەر گوێیەکانـت و هەمان هەنگاوی پێشوو دووبارە بکەرەوە. ئەمجارە گوێت لە چی دەبێ؟

**چیت بۆ دەرکەوت؟**

کاتێـک چنگاڵەکـە بـەر مێزەکە دەکـەوێ، دەلەرێتـەوە، ئـەم لەرینەوەیـە دەبێتە هـۆی لەراندنەوەی هـەوای دەوروبەری چنگاڵەکـە و دەزووەکە، بۆیـە گوێمان لە زرینگانەوەیەکی نزم دەبێ. بەڵام کاتێک پەنجەمان دەخەینە سـەر گوێمان، دەزووەکە لە هەستەوەرەکانی بیستن نزیک دەکەینەوە، بۆیە زرینگانەوەکە بەرزتر دێتە گوێمان.

## ماڵداری

- زۆر جار کە باوک و دایکمان سێتێک هێلکە دەکڕن، یەک دوو هێلکەی قرینجاوی تێدا دەردەچێ، بۆ کوڵاندنی ئەو هێلکانە دەبێ جوان لە کاغەزێکی ئەلەمنیۆم بیانپێچینەوە و بە ئاسـپایی بیانخەینە ناو ئاوەکەوە، ئینجا بخرێنە سەر ئاگر.
- بۆ لابردنی لەکەی دەم و چاوت، هەندێ نیسـکی هاڕاو لەگەڵ گوڵاو تێکەڵ بکە، ئینجا دەم و چاوتی پێ چەورکە، با گیراوەکە نیو سـەعات بە دەم و چاوت بمێنێتەوە. پاشـان بە ئاوی سارد بیشۆ.

ئاشتی عەبدوڵڵا - کەرکووک

## حەوت جاران بەبێ وەستان بیلێرەوە

کورتانی کەری کاوە کای لە ناوە

ئەژی عوسمان - کەرکوک



## منداڵی نموونەیی

کامەران سابیر - چەمچەماڵ

زانا لای گشـت هاوەڵانی قوتابخانە و مامۆستاکانی خۆشەویست بوو، هەر کاتێ مامۆستاکان باسی قوتابیی زیرەکیان بکردایە پشکی شێر لەو باسەدا بۆ زانا بوو.

کە لە زانایان پرسی، نهێنیی ئەم سەرکەوتنەت چییە؟ گوتی:

من لە ماڵێکدا دەژیم ئارامی و خۆشەویسـتی باڵی بەسـەردا کێشاوە، هەمووان لە ماڵی ئێمەدا ڕێزی یەکتری دەگرن، باوکم بەردەوام وەڵامی پرسـیارەکانم دەداتەوە و پرسیارم لێ دەکا لە قوتابخانە چی دەکەم و ئەرکەکانم جێبەجێ دەکەم یان نا.

هەموو بەیانییەک زوو لە خەو هەڵدەسـتین و دەموچاومان بە سابوون دەشـۆین و قاوەڵتی دەکەین چونکە نانی بەیانی یارمەتیی چالاککردنی میشـکمان دەدا و، دوای ئەوە ددانەکانمان دەشۆین و بەرەو قوتابخانە دەکەوینە ڕێ.

مـن بەردەوام هەوڵی ئـەوە دەدەم خەتی خۆم جـوان و ڕێک بکەم. لە پشوودانیش قسـوور ناکەم بەڵام ئەوەندە پشوو دەدەم کە پێویستە و زیدەرۆیی لە خەو و تەمبەڵی ناکەم. یاریی خۆیشم دەکەم.

کە بۆ قوتابخانە دەچم، بەردەوام بیر لەو ئاواتانە دەکەمەوە کە دەمەوێ لە داهاتوودا پێیان بگەم ئەوەش هانم دەدا بە باشی گوێ لە مامۆستاکانم بگرم و وانەکان تێبگەم و ئەگەر تێنەگەیشتم پرسیار لە مامۆستا دەکەم.

## مامە گاگارین

حەمید خالید کەریم - کەرکووک

ناوی وی گاگاری یوورییە، خەڵکی وڵاتی رووسیایە، گفت شیرین و ڕوو خۆش و دلۆڤانی مناڵانی وەکو ئێوە بوو، لە ١٢ی نیسانی ١٩٨١دا، بە گەشتیی ئاسمانی ڤینۆک و لە بنکەی ناتگتۆرەوە و بەتەنێ ڕەوانەی ئاسمان کرا، دلۆڤانان.. مامە گاگارین بۆ ماوەی ٣ سەعات، زۆر بە دلگیریی بەدەوری زەویدا سووڕایەوە، ئەوەنـدەی پێنەچوو، هەواڵی گەشـتەکەی، لە هەموو جیهاندا دەنگـی دایەوە و خەڵکی بە پەرۆشەوە گوێبیستی هەواڵەکە بوون.

هێمن بێژی: مامۆسـتا گیان، بەڵێن بێت، ئێمە لە خوێندنـدا بەردەوام بین، تاوەکو ناوی کوردستانیش وەکو وی لە هەموو جیهاندا بڵاو بێتەوە.

خۆشی بێژی: مامۆسـتای دلۆڤان، پەیمان بێت داوا لە کارزانی برا گەورەکەم بکەم لە رووسـیاوە دوو وێنەی ڕەنگاورەنگـی، مامە گاگارینم بـۆ بنێرێت و یەکێکیان پێشکەشی بەڕێزت دەکەم.

# جوگرافیای وڵاتان

١٧

ڕۆشنا کەرکووکی
کەرکووک

## ئەنتیلی هۆڵەندایی

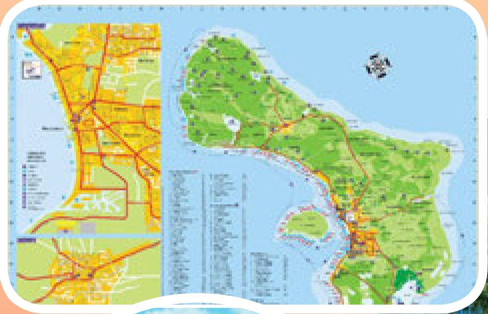

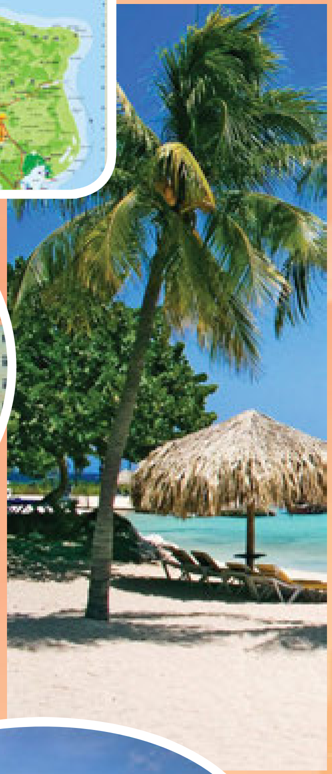

ناو: دورگەکانی ئەنتیلی هۆڵەندایی
پێگەی جوگرافیایی: ئەم دورگانە لە دوو کۆمەڵە پێکدێن و سەر بە دورگەکانی ئەنتیلی بچووکن لە ئۆقیانووسی ئەتڵەسی.
ڕووبەر: ٩٦١ کیلۆمەتری دووجا.
ژمارەی دانیشتووان: ١٩٠ هەزار کەس.
چڕیی دانیشتووان: ٢٣٧,٥ کەس لە کیلۆمەترێکی دووجا.
پێکهاتەی ئاینی: ٨٥٪ کاتۆلیک، ٩,٥٪ پرۆتستانت، ٠,٣٪ جوولەکە، ٢,٣٪ بڕوایان بە هیچ ئاینێک نییە.
پایتەخت: ویلمستاد(١٣٥ هەزار کەسی تێدا دەژی).
گرینگترین شارەکانی: ئۆرەنجستاد، سان نیکۆلا.
جۆری حوکمرانی: هۆڵەندە داگیری کردووە و ئۆتۆنۆمیی پێداون.
دراو: فلۆڕاتی هۆڵەندایی.
زمان: هۆڵەندایی.
گرینگترین هەناردەکانی: بەروبوومەکانی نەوت، کەلوپەلی چنراو، تووتن، ماسی.
گرینگترین هاوردەکانی: نەوت، خۆراک، ڕەشەوڵاخ، مادەی کیمیایی.
کات: گرینتچ — ٤.



# وەرزش

## تۆپی باڵە

ئارەزوو نەجیب – کەرکووک

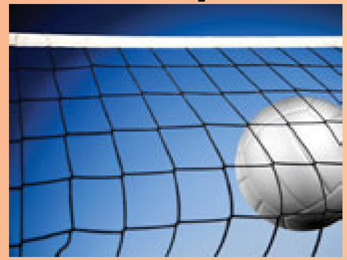

یاریی باڵە وەرزشێکە لە نێوان دوو تیپ دەکرێ، لەمبەر و ئەوبەری تۆڕێکن کە یاریگەکە دەکاتە دوو بەشەوە.
هەر تیپێک سێ جار بۆی هەیە لە یاریگەی خۆیەوە لە تۆپەکە بدا و ئەگەر تۆپەکە کەوتە سەر زەویی تیپی بەرامبەر ئەوە ئەو تیپەی تۆپەکەی تێگرتووە خاڵێک بەدەست دێنێ، هەروەها ئەگەر تیپێک هەڵە (فاوڵ)ی کرد خاڵێک بۆ تیپی بەرامبەری دەژمێررێ.
هەر تیپێکی تۆپی باڵە لە ١٢ یاریزان پێکدێ کە تەنیا ٦ لەوان دادەبەزنە ناو یاریگە و ئەوانی تر یەدەگن.
ئەم یارییە لە ٩ی شوباتی ١٨٩٥ لە ئەمەریکا داهێنرا و یەکەمین یاری لە دەرەوەی ئەمەریکا ساڵی ١٩٠٠ لە کەنەدا بەڕێوە چوو. یەکەمین پاڵەوانیەتیی جیهانیی باڵەی پیاوان ساڵی ١٩٤٩ بەڕێوە چوو و هی ژنانیش ساڵی ١٩٥٢. ساڵی ١٩٦٤یش باڵە بووە یارییەکی ئۆلۆمپی.
خاڵەکانی یاریی باڵە بۆ هەر گێمێک لە ٤ گێمی یەکەم ٢٥ خاڵن و ئەگەر ئەنجامی یارییەکە ٢-٢ گێم بوو ئەوە گێمی پێنجەم بۆ بەراورد دەکرێ و لەسەر ١٥ خاڵە. بۆ بردنەوەی هەر گێمێکیش پێویستە بەلای کەمەوە جیاوازیی نێوان خاڵەکانی تیمەکان ٢ خاڵ بێ.

## یانەی هەولێر

مەغدید عەباس – گوێڕ

یانەی هەولێر لە ساڵی ١٩٦٨ لە شاری هەولێر دامەزراوە. یەکەمین جار لە ساڵی ١٩٦٨ لە پاڵەوانیەتیی یانە پلە دووەکانی عێراق بەشداریی کردووە.
لە ساڵی ١٩٨٧ یانەی هەولێر گەیشتە پاڵەوانیەتیی یانە پلە یەکەکانی عێراق و، ساڵی ١٩٩٢ لە خولی نایابی عێراق یاریی کرد، بەڵام لە ساڵی ١٩٩٦ پاشەکشەی کرد بۆ خولی پلە یەک و ساڵی ١٩٩٨ گەڕایەوە ڕیزی یانە پلە نایابەکان و تا ئێستا لە پلە نایاب یاری دەکا.
سێ جار لە وەرزەکانی ٢٠٠٦-٢٠٠٧ و ٢٠٠٧-٢٠٠٨ و ٢٠٠٨-٢٠٠٩ پاڵەوانی خۆلی پلە نایابی عێراق بووە، هەروەها لە گشت پاڵەوانیەتییەکانی جامی عێراقدا بەشدار بووە.
لەسەر ئاستی هەرێمی کوردستانیش لە خولی پلە نایاب یاری دەکا و جامی هەردوو وەرزی ٢٠٠٤-٢٠٠٥ و ٢٠٠٥-٢٠٠٦ی بردووەتەوە. لە خولی پاڵەوانانی عارەبی وەرزی ٢٠٠٦-٢٠٠٧ بەشداریی کرد و لە گەڕی یەکەمەوە دەرچوو.

# هاوڕێیانی حاجیله خۆشحاڵن به هاوکاریی باوک و دایکیان له خوێندن

ج: سارا سەلیم - کەرکووک

هاوڕێیانی حاجیله بۆ سەرکەوتن له وانەکانیان پێویستیان به هاوکاریی باوک و دایک و خوشک و براکانی له خۆیان گەورەتره. لەم ڕیپۆرتاجەدا ڕۆڵی دایک و باوکانمان بۆ ڕوون دەبێتەوه.

هاوڕێمان هەردی جیهاد، پۆلی چوارەمی سەرەتاییه، باوکی کرێکاره و خوێندەواریی هەیه. هەردی سوپاسی باوکی دەکا که له وانەکانیدا هاوکاریی دەکا و ئەو شتانەی بۆ ڕوون دەکاتەوه که لێیان تێناگا.

هەردی دوای ئەوەی وانەکانی خۆی تەواو دەکا، هاوکاریی خوشکەکەشی دەکا. حەزی له وانەی کوردییه و هیوادارە له دوارۆژدا ببێته مامۆستای کوردی.

شەنگه محەمەد پۆلی چوارەمه له قوتابخانەی هەواری تازه. باوکی مریشکفرۆشه و کەمێک خوێندەواریی هەیه، بەڵام ناتوانێ هاوکاریی بکا، بۆیه له کاتی پێویستدا هانا بۆ خوشکه گەورەکەی دەبا و داوای هاوکاریی لێ دەکا. شەنگه دەیگوت زۆر حەز دەکەم قۆناخەکانی خوێندن ببڕم و له دوارۆژدا ببم به مامۆستای زانست.

حەسەن قاسم له پۆلی پێنجەمی سەرەتاییه و دەیگوت: ڕۆژانه له ٣ سەعات زیاتر دەخوێنم، چونکه باوکم خوێندەواریی نییه و کەس له ماڵەوه هاوکاریم ناکا. لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر پاقڵێی برای که له پۆلی یەکەمی سەرەتاییه پرسیارێکی لێ بکا، هاوکاریی دەکا. حەسەن زۆر حەزی له وانەی بیرکارییه و حەز دەکا ببێ به ئەندازیار.

شەنگه مستەفا له پۆلی پێنجەمی سەرەتاییه، باوکی ئاسنگەر بوو و پێش سێ مانگ له ڕووداوێکی هاتوچۆدا مردووه، دایکیشی خوێندەوارییەکەی وای نییه که به هانایەوه بێ، بۆیه کاتێک پێویستی به ڕوونکردنەوەیەک بێ، خوشکەکەی که پۆلی پێنجەمی زانستییه، هاوکاریی دەکا. شەنگه زۆر حەزی له فێربوونی زمانی ئینگلیزییه.

ئاپۆ نەوزاد له پۆلی شەشەمی سەرەتاییه، له گوندی چیمەن، باوکی کەمئەندامی سەنگەره و خوێندەواریی هەیه. دەتوانێ وانەی عەرەبی و کوردیی بۆ ئاسان بکاتەوه، ئەگەر شتێکم نەزانی هانا بۆ براکەم دەبەم که هەتا دووی ناوەندیی خوێندووه. ئاپۆ دەیگوت: براکەی ترم پۆلی پێنجەمی سەرەتاییه و هاوکاریی دەکەم، حەز دەکەم ببم به پزیشک.

سۆما ئاراس هاوڕێیەکی تری حاجیله و له پۆلی شەشەمی سەرەتاییه. باوکی تەکسیی هەیه و زۆر له ماڵەوه نییه، کاتێکیش دێتەوه زۆر ماندووه، بۆیه هانا بۆ دایکی دەبا. سۆما دوای ئەوەی وانەکانی خۆی تەواو دەکا، هاوکاریی هەردوو خوشکەکەی دەکا، که یەکێکیان پۆلی چوارەم و ئەوی تریان پۆلی یەکەمی سەرەتاییه. حەز دەکا ببێته پارێزەر.

## قوتابخانە

محەمەد ئیسماعیل – کەرکووک

قوتابخانە زۆر خۆشە
مەڵبەندی بیر و هۆشە
زۆر بە چاکی دەخوێنم
پلەی باش بەدەست دێنم
لە قوتابخانە بخوێنە
دەسکەوت بەدەست بهێنە
قوتابخانەم خۆشدەوێ
دل تیایدا دەسرەوێ
فێر دەبم رەوشتی جوان
سەربەرز دەبم لە ژیان

## باران

سۆما ماجد
پۆلی یەکەم – قوتابخانەی بابان

ئەی بارانی زستانان
سوودت هەیە بۆ هەمووان
گەنم و جۆ زوو شین دەکەیت
دەشتیش رەنگاورەنگ دەکەیت
ئاوی رووبار زۆر دەبێت
کەشتی پیدا رەت دەبێت
دۆڵ و چیا و شار و دێ
سەوز دەکەیت درەختی نوێ
دڵۆپ دڵۆپ دەباریتەوە
ئاسمان دەرازێنیتەوە

## کوردستان

راز لەتیف – چەمچەماڵ
شەشی بنەرەتی

کوردستانم شیرینە
شاخەکانی بەفرینە
لادێ و شار و گوندەکانی
زەوییە قەشەنگەکانی
سۆز و رازی هەموو دنیان
لەگەڵ هەموو شارەکان
کەرکووک و سلێمانی
گەورە و بچووکەکانی
شارە خۆشەکانی
مرۆڤە دڵسۆزەکانی
ئا لەم ژیانە خۆشە
کە چەندە بەجۆشە

## شێر و کەروێشک

هیوا عوف – کەرکووک
یەکی ناوەندی

رۆژێکیان شـێرێک و کەروێشـکێک دەبێ. شێرەکە زۆر حەزی دەکرد بیخوات، رۆژێک هاورێکانی کەروێشکەکە پێیان گوت: شێرێک دەیەوێـت بتخـوات. کەروێشـکەکە هەموو رۆژێک بیـری دەکردەوە چی بکات، تاوەکو رۆژێک پیلانێکی بۆ دۆزییەوە بە هاورێکانی گـوت: من دەتوانـم ئەو شـێرە لەناو بەرم، کەروێشکە وریاکە رۆیشت بۆ لای شێرەکە و پێی گوت: من ئەوەتام وەرە بزانە دەتوانی بمگـری. شـێرەکەش توورە بـوو و دوای کەوت، کەروێشـکەکە گەیشتە لای دارێک و بازی دا شێرەکەش نەیتوانی بوەستێ خۆی کێشـا بە دارەکەیا و مرد، ئیتر لەو رۆژەوە کەروێشکەکە بە خۆشی ژیانی بردە سەر.

## دایک

سەیوان سەلاح – چەمچەماڵ

من دایکم زۆر خۆش دەوێ
ئەویش منی زۆر دەوێ
بە خەندەی لێوەکانی
بە لایلایە و گۆرانی
بە باسە خۆشەکانی
خەواندمی تا بەیانی
دایک بەسۆزە بۆمان
رێزی بگرن منداڵان
جەژنی جیهانی دایکان
پیرۆز بێت لە دایکەکان

## ماسی

ئاکار بەختیار–شەشەمی بنەرەتی–هەولێر

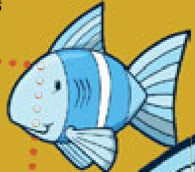

ئەی ماسی ئازا و چالاک
پەروەردەی ناو ئاوی پاک
دنیای تۆ رەنگاورەنگە
گەرچی مات و بێ دەنگە
ئازادیت پڕ بەهایە
ژیانت لەناو ئاودایە
ئێمەی منالیش وەک تۆ
بۆ سروشت هاتووینە گۆ
چاوی لێ ناترووکێنین
گوڵی هیوا ئەروێنین

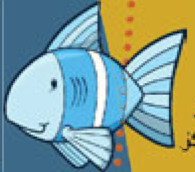

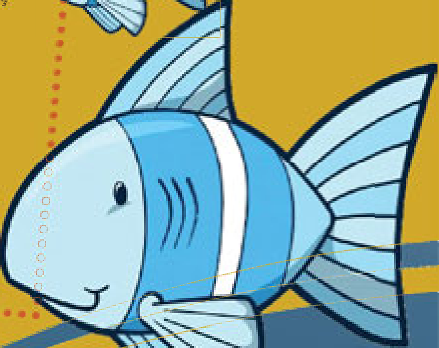

## تەندروستی

# تەندروستی سامانە بیپارێزە

ئەژی حوسێن – کەرکووک

تەندروستی باشترین سامانی مرۆڤە و پێشان دەیانگوت لەشساخی تاجێکە بەسەری مرۆی تەندروستەوە تەنیا ئەو کەسانە دەیبینن کە ناساخن، بۆیە دەبێ مرۆڤ تەندروستیی خۆی بپارێزێ، ئەمانەش چەند ئامۆژگارییەکن لە پێناو تەندروستییەکی باش دەیانخەینە روو:

رۆژانە دوو پارچە چوکلێت (کاکاو) بخۆ چونکە زانایان ئاشکرایان کردووە کە چوکلێت مرۆڤ لە کەمخوێنی دەپارێزێ و ئارامی دەبەخشێ.

بە هیچ شێوەیەک شتی قورس هەڵمەگرە بۆ ئەوەی کاریگەریی خراپی نەبێ لەسەر پشت و شێوەی رۆیشتن و وەستانت.

بەردەوام ئاگات لە رەنگی زمانت هەبێ، چونکە رەنگی زمان نیشانەی هەندێ حاڵەتی تەندروستییە،بۆ نموونە رەنگی سپی زمان نیشانەی لاوازیی سیستەمی بەرگریی لەشە و رەنگی زەرد نیشانەی زۆرخۆرییە و سووربوونەوەی نووکی زمان نیشانەی ماندوویی دەروونییە.

# ماست لە شیر باشترە

ئاسیا ئەحمەد – دووبز

ژمارەیەک زانای یابانی لە زانکۆی کیۆشۆ ئەوەیان ئاشکرا کرد، کە دوای لێکۆڵینەوە بۆیان دەرکەوتووە ماست خواردنێکی نموونەییە بۆ پاراستنی تەندروستیی دەم و پووک نەک خواردنەوەی شیر.

ئەم زانایانە هۆکاری ئەمەیان بۆ ئەوە گێڕایەوە کە ماست مادەگەلێکی تێدایە کە بە ترشی ئەمینی ناسراون و پێوەندییەکی پتەویان بە ساخڵەمیی پووکەوە هەیە.

پێشتر زانایان ئاماژەیان بۆ ئەوە دەکرد کە بە هەمەکانی شیر بە گشتی سوودیان بۆ تەندروستی هەیە. بەڵام ئەم جارە ئەوە یەکلا کرایەوە کە ماست لە گشتیان بەسوودترە بۆ تەندروستیی دەم و ئەو کەسەی رۆژانە ٥٥ گرام ماست بخوا کەمتر تووشی نەخۆشیی پووک دەبن.

# ئێسکی مرۆڤ

پەروین غالب – رێدار

ئایا دەزانی ژمارەی ئێسکەکانی مرۆڤ لە رۆژی لەدایکبوونیدا ٣٥٠ ئێسکە، کە پێدەگا و تەمەنی دەگاتە ١٨ ساڵان ژمارەی ئێسکەکانی لەشی کەم دەبێتەوە و دەبێتە ٢٠٦ ئێسک؟

زانایان هۆی کەمبوونەوەی ژمارەی ئێسکەکان بەوە لێکدەدەنەوە، کە ژمارەیەک لە ئێسکەکان لە ئاستی یەکتریدا درێژ دەبنەوە و بەیەک دەگەن و دەبنە یەک پارچە. واتە لەناوناچن، بەڵکو یەکدەگرن.



# پشووی حاجیلە

کوردستان محەمەد – ئازادی

## هە لێبێنە

- دەگرمێنێ وەکو هەور فڕێ دەدات سپی چەور؟
- ئاگری نییە دەتسووتێنێ، گیانی نییە دەتپێشێنێ؟
- بەسەر پیرێژن بەچنگ مناڵە، بەپشتی رۆستەم، نەتەوەی زاڵە؟
- بەشەو وەک قیرە، تیژە وەک تەیرە، سپییە وەک شیرە؟
- بزنە گەرێ، هەڵدەگەرێ دادەگەرێ، ناڵەوەرێ.

## ئایا دەزانی؟

- قەڵای حەلەب گەورەترین قەڵایە لە جیهاندا.
- فەرەنسییەکان یەکەمین گەل بوون دراوی کاغەزیان بەکار هێنا.
- یەکەمین هێڵی میترۆ لە ئینگلتەرە بنیات نرا.
- سۆربۆن کۆنترین زانکۆی ئەورووپایە.
- بە بەحرێن دەگوترێ زەویی ملیۆن دارخورما.

## پەندی بەرینان

**بەم وشەگەلە ئەم پەندانەی خوارەوە تەواو بکە**

**ئاو، تیر، هەوا، مشک، دیوار.**

- .........بێنە و دەست بشۆ.
- ئەوەی لە.........بێت جەواڵ دەدڕێ.
- بانێکە و دوو.............
- ........لە کەوان دەرچوو ناگەڕێتەوە.
- دار و.........گوێی هەیە.

## وەڵامی ڕاست هەڵبژێرە

گڵێنە ڕەووز – دوکان

کەی و لە کام وڵات سـەرۆکی پەکەکە دەستگیر کرا.

– ١٩٩٩ کینیا

– ٢٠٠٠ سوریا

– ٢٠٠١ رووسیا

کەی پێشـەوا قازی محەمەد لە سێدارە درا و لە کوێ؟

– ١٩٤٧ مەهاباد

– ١٩٤٦ تاران.

– ١٩٤٥ کرماشان.

شاری وان لە چ پاژێکی کوردستاندایە؟

– باکووری کوردستان.

– ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

– ڕۆژئاوای کوردستان.

عەبدولڕەحمان قاسـملو کـەی و لەکوێ تیرۆر کرا؟

– ١٩٨٩ ڤیەننا.

– ١٩٨٨ کوردستان.

– ١٩٨٧ بەغدا.

پایتەختی حکوومەتی میدیا کوێ بووە؟

– هەمەدان.

– قزرەباد.

– ماردین.

## بەرەنگینە

لەرین شەماڵ –سلێمانی

## ڕامان

شەم شوان – سلێمانی

لەم فۆرمەدا ئـەو ژمارەیە چەند کۆتایی بە زنجیرەکە دێنێ

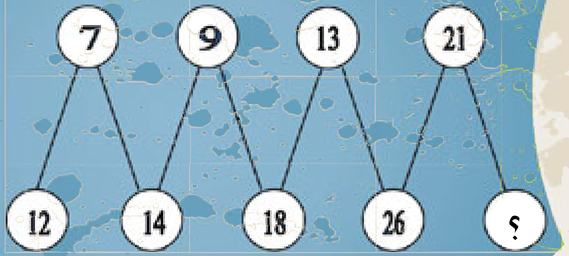




## قۆناخ بە قۆناخ وێنە بکێشە

بەسۆز جەبار - کەرکووک

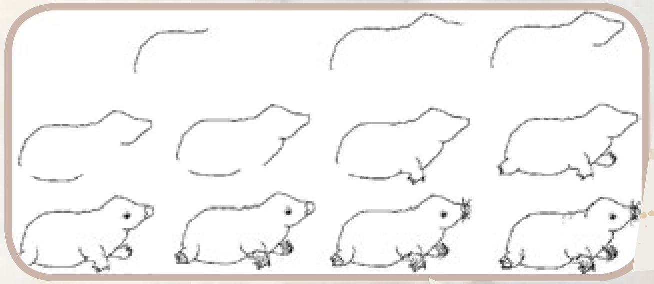

## چاوتیژی

جوان لەم وێنەیە وردبەرەوە و بزانە وێنەی پیاوێکە بوتڵە ئاوێکـی بەرزکردووەتەوە، یان بوتڵە ئاوەکە بەدەستی کەسێکی ترە و وێنەکە لە نزیکەوە گیراوە، بەڵام پیاوە دوورەکە لە ئاسـتی بوتڵەکەدا دەسـتی بەرزکردووەتەوە.

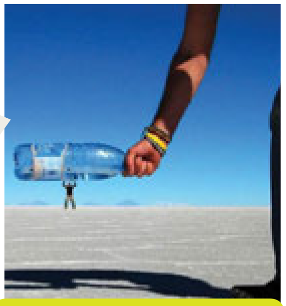

شیلان بەکر – ڕەحیماوە

## ئەم شارانە دوو ناویان هەیە

سێوە سەعید – کانی شەیتان

قەندەهار – نادر ئاباد

ئۆسلۆ – کریستیان

تاشکەند – چاچ

پەترووسبۆرگ – لینینگراد

ئەشبیلیە – سیویل

باتاویا – جەکارتا

پەکین – خان بالغ

دیمەشق – شام

بەغدا – دار ولسەلام

لاهوور – لوهاور

## ڕێکخستن

بژار سەعید – سلێمانی

ئەم پیتانە ڕێکبخە و مانای جولەی گۆڵت بۆ دەردەچێت.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| ر | ی | ل | ە | ن |

## شیکاری

تانیا وەلی - چەمچەماڵ

ناوی یەکێک لە میوە خۆشەکانە، تۆی وریا پاش شیکارکردنی دەزانی کامەیە

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | = | 5 | + | 6 |
| | = | 1 | + | 1 |
| | = | 2 | - | 7 |
| | = | 7 | + | 3 |
| | = | 2 | + | 3 |
| | = | 6 | + | 4 |
| | = | 9 | - | 15 |

| | | |
|---|---|---|
| 2 | = | ە |
| 5 | = | ن |
| 11 | = | ێ |
| 6 | = | س |
| 10 | = | ا |

## بەرسڤی لەز

میران جەمال – کانی شەیتان

- ورچ دەبۆڵێنێ، بەراز...........
- کار دەباڕێنێ، سابرین.........
- هەنگ وژەی دێ، زەردەواڵە.........
- ئەسپ دەحیلێنێ، ماین..........
- مەڕ بارەی دێ، بزن...........

**باعە، گیزە، ئەمرقێنێ، مرقەی، کورکو**

## ئەمانە بزانە

هێرش قادر – خورماتوو

- یەکەمین جار تەلەفزیۆن لە وڵاتی بەریتانیا بینرا.
- سۆمەرییەکان یەکەم گەل بوونە تەپڵیان بەکار هێناوە.
- کۆنترین خەتی عەرەبی خەتی کوفییە.
- گوڵی مێخەک درێژترین تەمەنی هەیە لەنێو گوڵاندا.
- مەرجان لە دەریا دەردەهێنرێت.
- ماجەلان ساڵی ١٥٢١ فلیپینی دۆزییەوە.
- خەلافەتی عەباسی ٥٢١ ساڵی خایاند.
- لە ١٩٩٢/١٠/٤ فیدراڵی لە کوردستان ڕاگەیەنرا.

## مۆزەخانە بەناوبانگەکانی دنیا

لیمۆلازار – رانیە

- لۆڤەر، سەرەتا ئەم کۆشکە دەربارەی شاکانی فەرەنسا بووە، بەڵام ئێستە سەنگینترین هونەری جیهانی لێیە.
- بریتیش مۆزیەم، لە ساڵی ١٧٥٣ لە شاری لەندەن دروست کراوە.
- مۆزەخانەی گیکتۆریا، گرانترین و بەنرخترین شتی کونینەی مێژووی تێدایە.
- مۆزەخانەی میللی ڕۆما.
- مۆزەخانەی ئالاسکا لە ئەمەریکا.
- مۆزەخانەی بەنێوبانگی لینینگراد لە ڕووسیا.



## شرۆڤە

ناوی گەورەترین گیاندار لە شەش پیت پێکهاتووە. ئەگەر دوو پیتی یەکەمی لادەین دەبێ بە باڵدارێکی بچووک.

ڕەوا عوسمان – کەرکووک

## یەکەمێلە

ڤیان سدیق – کەرکووک


خاوەنی ئیمتیاز

بەدران ئەحمەد حەبیب

سەرپەرشتیار

عوف عبدالرحمن

سەرنووسیار

حەمە سەعید زەنگنە

٠٧٧٠١٣١٠٥٤٢

hamatal_ z@yahoo.com

جێگری سەرنووسیار

نەبەز ڕۆستەم

بەڕێوەبەری هونەری و نەخشەسازی

پەروەر

perwer.cartoon@yahoo.com

تایپ

دلێر ڕەفیق

ناونیشان

کەرکووک - شەقامی کۆماری

تەلاری صیدلی فخری


## وەڵامی ژمارەی پێشوو

ل٣ مەتەڵ : کتێب.

ل٣٠ ڕامان : ١١، کۆی ژمارەکانی دەرەوە دابەش ٣ بکە.

ل٣١ ڕێکخستن، مەحوی

ل٣٢ کام وڵاتم، کوبا

ل٣٤ گەیاندن، دەریای مردوو

شقاتە، تەڵێک لە کۆیەکە دەخەیتە سەر ٣ دەبێت بە ٩٨-٣٣

ل٣٦ وشەی بزر :گەڵاڕێزان

ل٣٧ خەڵات، پڕاوکە نییە ببوورن ڕاوکەیە.

## گەیاندن

دیلان جەمال – کانی شەیتان

پاش ئەوەی ئەم هێڵانە دەگەیەنیت لات ئاشکرا دەبێت بە بەچکەی چۆلەکە دەگوترێت چی.

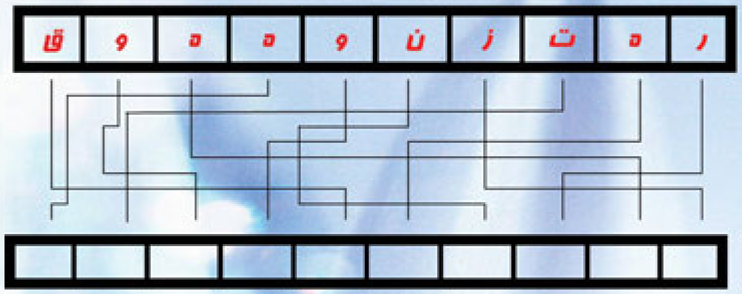


**١٠ جیاوازی لە نێو ئەم دوو وێنەیەدا هەیە ..... دەتوانیت دەستنیشانیان بکەیت ؟**

پرۆشە جەبار – سلێمانی

## یاریی شقارتە

ڕۆژ دلێر – ئازادی

جێگۆڕکێ بەیەک تەڵە شقارتە بکە تا ئەنجامی هاوکێشەکە بکاتە شانزە .

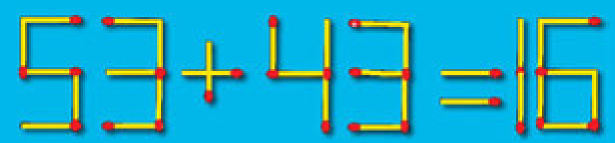




## جێگۆڕکێ

هیوا حەسەن – ئازادی

جێگۆڕکێ بە دوو ژمارە بکە تا بە ستوونی و ئاسۆیی کۆی ڕیزەکان بکاتە ٢١

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 5 | 4 | 2 | 6 | 3 | 1 |
| 6 | 3 | 5 | 1 | 2 | 4 |
| 2 | 1 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| 3 | 6 | 4 | 5 | 1 | 2 |
| 4 | 2 | 1 | 3 | 6 | 5 |
| 1 | 5 | 6 | 2 | 4 | 3 |

## نیشانەی هەڵە یان ڕاست لەم ڕستانەی خوارەوە بدە

هەولدا ئالان – عەربەت

- سەلاحەدینی ئەیوبی لە تکریت لەدایک بووە.
- ڕۆبن هوود لە ئینگلتەرا ژیاوە.
- پەیکەری ئازادی لە شاری نیویۆرکە.
- ئاڵای دەوڵەتی عەباسی ڕەش بوو.
- درێژی دیواری چین ٢٧٠٠ کیلۆمەترە.
- خێرایی دەنگ لە چرکەیەکدا ٣٠٠ مەترە.
- هەنگ ٥٠ چاوی هەیە.
- فیل لە ٢٠ کیلۆ زیاتر ڕۆژانە خواردن ناخوات.

## دووبارە وێنەکە بکێشەوە

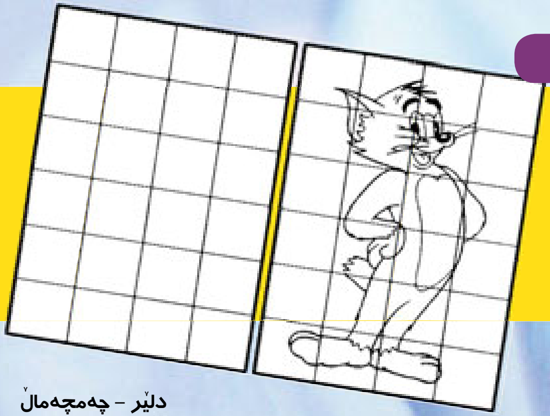

دلێر – چەمچەماڵ

## سێبەر

دیاریی – کەرکووک

سێبەری پاپای ونبووە ، دەتوانیت بیدۆزیتەوە ؟

# وشەی بزر

داستان - کەرکووک

پاش ئەوەی ئەو ناوانەی لای سەرەوە ڕەش دەکەیتەوە ، نێوی شارێکت بۆ دەمێنێتەوە کـە کیمیابـاران کـرا سـەر بە سـلێمانییە لـە حـەوت پیتـان پێکهاتووە .

هـەکار، هەردیـن،
هەژەنـد، هۆنراوە،
هەنسـک، هانـا،
هاڤـە، هێڤـار،
هەسـتیار، هەرسین،
هێـژا، هێـکار،
هامنـۆ، هەژێـر،
هەڤی، هەڵۆ، هالان،
هۆزان، هۆژان.

# کوێرکردنەوە

شۆخان ئەحمەد-تەکیە

پـاش ئەوەی پیتەکانی ئەم ناوانەی لای خوارەوە کوێر دەکەیتەوە ناوێکت بۆ دەمێنێتەوە لە چوار پیتان پێکهاتووە و هاواتای (ئارام)ە.

**هیوا، فەرهەنگ، کۆڤان، کۆژان، کاوە، کۆسرەت.**

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ک | ک | ر | ە | ا | ا | ۆ | و | ن | س | ■ | ه |
| ک | ە | ژ | ە | ڤ | ا | ۆ | ی | ن | م | ێ | ه |
| ک | گ | ر | ە | ف | ا | ۆ | ن | ن | و | ت | ه |

# هونەری دەست

شەماڵ شوکور - کەرکووک

# خەڵات

دوا دەلیڤە ١٢/٢٥

کۆتایی ژیان چییە ؟

# گوتەی گەلان

عیدان جەلال - بەغدا

- گوتەی خۆش و ناسک دەرگەی پۆڵاین دەکاتەوە — تورک
- هیچ نەگوتن لە گوتەی بێ جێ چاکترە — ئینگلیز
- شەری بێ ئاوەز چون میوەی سەرمابردوو وایە — فەرەنسی
- خوا لەگەڵ هێزدا نییە، بەڵکو لەگەڵ ڕاستیدایە — ڕووسی
- نهێنیی خۆت بە خزمەتکارەکەشت مەڵێ — یابانی

# سۆدۆکۆ

هیوا عەلی - چەمچەماڵ

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | 6 | | | 3 |
| | 2 | 5 | 1 | 6 | |
| | | | 5 | | 2 |
| 2 | | | 4 | 1 | |
| | 3 | 1 | 6 | 2 | 5 |
| | | 2 | | | 1 |

تۆڕی سۆدۆکۆ پێکهاتووە لە ٣٦ چوارگۆشەی بچووک و ٦ لاکێشەی گەورە. ئەوەی پێویستە لێرە لەسەر تۆ چوارگۆشەکان بەژمارە ( ١-٦ ) پڕبکەیتەوە بەمەرجێک هیچ ژمارەیەک لە ڕیزی ئاسۆیی و ستوونیی لاکێشەکاندا دووبارە نەبێتەوە.

# تەواوم بکە

نەجات عەبدوڵڵا - کەرکووک

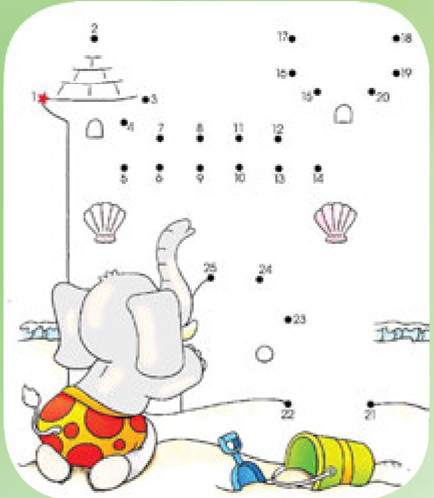

## ماتماتیک

چنار نورەدین – سەرسەنگ

بەپێی تۆماری نەخۆشخانەی شارۆچکەیەک ١٨٠ کەس بە نەخۆشیی جۆراوجۆر و ١٣ کەسیش بە ڕووداوی هاتوچۆ مردبوون لە ساڵێکدا. بەشی لەدایکبوونی هەمان نەخۆشخانە لە هەمان ساڵدا لەدایکبوونی ٢٣١ منداڵبوونی ئاسایی و ٤ حاڵەتی دووانەیان ڕاگەیاندبوو. ئایا دەزانی ژمارەی دانیشتووانی ئەو شارۆچکەیە لەو ساڵەدا چەند زیادی کردووە.

## بیرکاری

حسێن عەلی – سلێمانی

پیرەژنێکی کوێر، چوار دەنک حەبی هەیە، دووانیان سوور و دووانەکەی تر سەوزن. دەبێ لە هەر ڕەنگێک تەنیا حەبێک بخوا، واتا دوو دەنک یەکێ سوور و یەکێ سەوز. ئەگەر وا ئەکا گیان لەدەست ئەدا. وەک دەشزانن کوێر ڕەنگەکان جیا ناکاتەوە. باشە پیرەژنە کوێرە داماوەکە چی بکا لە کاتێکدا کەسی لا نییە و حەبەکان لە قەبارە و بۆن و تامیش هیچ جیاوازییەکیان نییە؟

## وەڵامی ژمارەی پێشوو

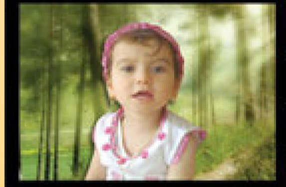

| 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | م | ا | ل | ه | س | 1 |
| | | | | | ب | و | ل | ب | و | ل | 2 |
| | | | | | ن | ا | س | ا | ێ | ی | 3 |
| | | | | | | ن | ه | ب | | م | 4 |
| | | و | ا | ی | ش | | م | | ش | ا | 5 |
| | ه | ه | و | ر | ا | م | ا | ن | | ن | 6 |
| ب | ه | ك | ر | | ر | ا | | و | ا | ی | 7 |
| ی | و | | | ا | ی | ر | و | ك | د | | 8 |
| ش | ل | ب | | ن | | | ه | | ل | ر | 9 |
| ك | ی | ا | د | | ت | ی | ر | | ه | ا | 10 |



## وشەی یەکتربڕ

ئامادەکردنی : ئارا ئاری – هەولێر

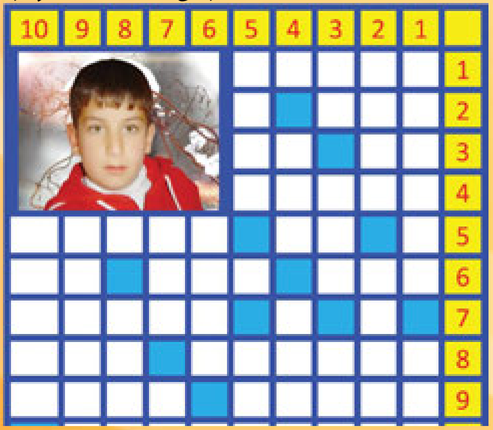

**ستوونی**

١١ـ کاڵەک ـ دێوانە.
٢ـ پێچەوانەی ژن(پ) ـ تەماشاکەر(ت).
٣ـ بۆ ـ کورتکراوەی ئیسماعیل(پ) ـ در(پ).
٤ـ شارێکی سعودییە ـ خۆزگە.
٥ـ نەرمونیان ـ سەبر(پ).
٦ـ ساکار.
٧ـ باڵندە(ت) ـ گەورە.
٨ـ ناوی یاریزانێکی ڕەش پێستی یانەی ئینتەرمیلانە(ت).
٩ـ ناوێکی کورانەیە(پ).
١٠ـ وەرزێکی ساڵە.

**ئاسۆیی**

١ـ ناوی مانگێکی کوردییە. ٢ـ هەموو کەسێک هەیەتی. ٣ـ بینی ـ کانزایەکە. ٤ـ لووت (پ) + پیتێکە.
٥ـ نیوەی مەڕۆ ـ پیتێکە + ناوێکی کچانەی عەرەبییە(پ). ٦ـ شارێکی کوردستانی ڕۆژهەڵاتە(پ) ـ گیاندارێکی خشۆکە(پ) ـ نەخێر. ٧ـ نیشتیمان(پ). ٨ـ ماستی لێ دروست دەکرێت + سەوز بوو ـ سێ پیت لە ئەورووپی.
٩ـ گەمە(پ) + پیتێکە ـ زمان. ١٠ـ ناوی هونەرمەندێکی کۆچکردووی شاری سلێمانییە.

**تێبینی :** حەوتی سەروژێری وشەکان لە نووسیندا گرفت نییە. ـ (پ) پێچەوانە. ـ (ت) تێکەڵاو.